

УДК 338.432:639.3

Н. М. Вдовенко,

*к. е. н., доцент кафедри технологій, економіки та менеджменту у тваринництві,
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ОПТИМІЗОВАНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ФОРМ ПЕРВИННОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОЩУВАННЯ АКВАКУЛЬТУРИ

*Досліджені проблеми формування єдиної звітності суб'єктів господарювання, які здійснюють
риборозведення, вирощування риби. Розроблені та запропоновані до впровадження в системі Дер-
жавного комітету рибного господарства України спеціалізовані форми первинної документації для
підприємств з вирощування аквакультури.*

*In this article the modern problems of organizing common statistical information fishing industry of
Ukraine is investigated. Train to perfection and offer list to introduce of special forms in system of State
committee of fish industry.*

ВСТУП

Невід'ємною частиною економічних методів та інструментів у сфері державного регулювання є формування єдиної звітності суб'єктів господарювання, які здійснюють риборозведення, вирощування риби та зариблення водойм загальнодержавного значення.

Нині статистичні дані обсягів вирощування та вилову риби як в програмних, так і звітних документах недостатньо достовірні, часто порізному розуміють один і той же показник. Це пов'язано з рядом причин: існуючі органи, які створюють методичні рекомендації, розробляють спеціалізовану документацію, мало використовують знання галузевих спеціалістів, а споживачі інформації, в свою чергу, недостатньо вимогливі до якості цифрових даних. У

зв'язку з цим найбільшою складністю на мезорівні є формування методологічних підходів до зведення достовірних показників у рибному господарстві.

Тому вирішення проблеми покращення якості зведеної інформації та контролю за її достовірністю потребує практичної реалізації комплексу заходів з розробки та впровадження в системі Державного комітету рибного господарства України спеціалізованих форм первинної документації для підприємств з вирощування аквакультури.

У зв'язку з реформуванням господарської і економічної діяльності в Україні з'явилася велика кількість господарств, різноманітних за формою власності, системою управління, обсягами виробництва та іншими параметрами.

Сучасна інформаційна база інтенсивно поповнюється результатами технологічних досліджень і спрямована на вирішення вузькоспеціалізованих питань. Та піднята проблема є не лише технологічною, але й економічною.

У різні періоди розвитку дослідженням загальної проблематики функціонування рибного господарства приділяли увагу такі вчені: В.К. Виноградов, В.Д. Глущенко, П.А. Моїсеєв, А.В. Мамонтов, Ю.А. Привезенцев, В.І. Зуб, Ф.Г. Мартишев. З сучасних вітчизняних дослідників проблемою займаються С.І.Алимов, Т.Ю. Андросович, А.І. Андрущенко, М.В. Гринжевський, В.М. Єрко, М.С. Стасишен, А.В. Печкарський. Водночас багато проблем галузі, зокрема вирішення питання забезпечення суб'єктів господарювання спеціалізованою уніфікованою первинною документацією для оформлення процесу риборозведення, вирощування риби не можна вважати задовільним, що й визначає актуальність та необхідність проведення такого дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою досліджень є розробка оптимізованих спеціалізованих форм первинної документації для підприємств з вирощування аквакультури. До числа завдань досліджень належить вивчення нормативно-правових документів, аналіз форм звітності з риборозведення, вирощування риби та зариблення.

Експериментальні дослідження проводилися в рибогосподарських підприємствах, які входять до складу Об'єднання рибницьких господарств внутрішніх водойм "Укррибгосп", включаючи відокремлені підрозділи Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Методологічною базою дослідження є діалектичний метод пізнання дійсності, системний, комплексний, диференційований підхід до вивчення економічних явищ, фундаментальні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з проблем державного регулювання аквакультурного виробництва, закони, програми, концепції та інші законодавчі документи, дані Організації ООН з питань продовольства та сільського господарства (FAO), Світової організації торгівлі (WTO), регіональних рибогосподарських організацій (NAFO, NEAFC, CCAMLR, Globefish та ін.), Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), а також наукова інформація, що має форму недрукованої продукції і розміщена у світовій комп'ютерній мережі Internet.

Співробітниками лабораторії інформацій-

них технологій при кафедрі технологій, економіки та менеджменту у тваринництві Національного університету біоресурсів і природокористування України досліджено інформаційні джерела щодо ефективності використання у практичній діяльності новітньої спеціалізованої уніфікованої первинної документації для оформлення процесу риборозведення та вирощування риби [4; 5; 6].

Методика досліджень включає систему специфічних методів у поєднанні з теоретичними аспектами функціонування та розвитку аквакультури: абстрактно-логічний, монографічний — для комплексного вивчення сучасного стану аквакультурного виробництва та визначення тенденцій і закономірностей, що впливають на показники його розвитку; групування — для визначення впливу різних показників; порівняння — для зіставлення економічних явищ у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку; економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний — при обґрунтуванні показників розвитку виробництва риби; вибірковий — для детального обстеження окремих рибогосподарських підприємств у різних регіонах.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сучасному етапі в розпорядженні рибогосподарських підприємств є затверджені форми звітності з риборозведення, вирощування та зариблення: № 1-рг "Звіт про рибництво"; № 2-рг "Звіт про вирощування та вилов риби", затверджені Міністерством аграрної політики України (наказ № 255 від 15.07.2004 р.) [1], які повинні бути заповненими на підставі даних первинних документів. Як показав аналіз, лише на деяких господарствах використовують "Спеціалізовані форми первинної учетної документації і краткі указання по їх заповненню для підприємств і організацій рибної промисловості. Раздел: Рыбоводные хозяйства (рыбхозы)" — Москва: Балаково, 1975 [4]. Проте вказані форми не пристосовані до вимог ринкової економіки, сучасного аквакультурного виробництва, звітності та потребують розробки нових форм з урахуванням якомога більшої кількості чинників. У зв'язку з цим потрібен цілеспрямований аналітичний пошук із залученням літературних джерел, нормативно-правових документів, матеріалів та даних натуральних обстежень.

Вивчення та аналіз нормативно-правових документів, зокрема Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" [3] та Методичних рекомендацій з бухгалтерсь-

Спеціалізована форма № А – 31
Затверджена Державним комітетом
рибного господарства України

назва підприємства _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Керівник _____
“__” _____ 20__ р.

1. АКТ
НА ВИБУТТЯ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ (загибель риби)

“__” _____ 20__ р.
Комісія в складі _____

встановила наступне: “__” _____ 20__ р. відбулася загибель _____

(вид, вік риби)

в кількості _____ шт.
загальна маса _____ кг
середня маса _____ г

(вид, вік риби)

в кількості _____ шт.
загальна маса _____ кг
середня маса _____ г

за таких умов:
(температура води, прозорість, вміст O₂, CO₂, рН, окиснюваність, солоність, щільність посадки, інтенсифікаційні заходи) _____

Зворотна сторона ф. № А – 31

Результати іхтіопатологічних досліджень:

Клінічні: _____

Паталого-анатомічні: _____

Паразитологічні: _____

Мікробіологічні: _____

Інше: _____

Додаткові дані: _____
(вгодюваність, гематологічні та біохімічні показники)

Діагноз і заключення: _____

Висновки та пропозиції: _____

Головний рибовод _____
Представник ветслужби _____
Відповідальний _____
Іхтіопатолог _____
Економіст _____
Робітники _____

Рис. 1. Акт на вибуття біологічних активів

кого обліку біологічних активів [2], дав змогу розробити акти про результати інкубації ікри, про результати підрощування личинок, про розведення живих кормів, про результати бонітування маточного, ремонтного стада, про переведення ремонтного стада до плідників; журналів отримання статевих продуктів від плідників, спостережень з інкубації ікри; звіту про результати інвентаризації стада плідників (за видами риб).

Також розроблено акти про зариблення та облов вирощувального ставу; звіти про зариблення вирощувальних ставів (за видами риб) та про результати контрольного лову в вирощувальних ставах (щодокадний); зведену відомість облову вирощувальних ставів (за видами риб); акти про зариблення та облов нагульного ставу; звіти про зариблення нагульних ставів (за видами риб) та про результати контрольного лову в нагульних ставах (щодокадний); зведену відомість облову нагульних ставів (за видами риб); акти про зариблення та облов зимувальних ставів.

Наступним етапом була розробка актів про зариблення та облов садків, басейнів, лотоків; звіти про зариблення садків, басейнів, лотоків (за видами риб) та про результати контрольного лову в садках, басейнах, лотоках (щодокадний); зведеної відомості облову садків, басейнів, лотоків; звіту про облов садків, басейнів, лотоків; акти на вибуття біологічних активів (загибель риби) (рис. 1), про внесення мінеральних та органічних добрив, умовного визначення кількості риби в необловлених водоймах; графіку спуску та облову ставів, садків, басейнів, лотоків; лімітно-забірної картки на корми для риб; звіту про годівлю риби і витрати кормів.

ВИСНОВКИ

Розробка і впровадження в практичну діяльність підприємств з вирощування аквакультури нових спеціалізованих форм первинної документації дозволить:

— удосконалити методологічні підходи до формування достовірної інформації в рибицтві;

— використовувати дані для заповнення форм статистичної звітності № 1-рг "Звіт про рибицтво" та № 2-рг "Звіт про вирощування та вилов риби";

— за допомогою одержаних показників здійснювати прогноз розвитку ринку продукції аквакультури для того, щоб принаймні у поточному році до наступного облову суб'єкти ринку могли визначити свої обсяги виробництва,

тактику збуту, обрати канали, які забезпечували б найбільшу ефективність торговельних операцій і відповідно виробництва. Ці прогнози будуть важливими і для державних органів, оскільки дозволять оперативного впливати на процес формування та функціонування ринку аквакультури з метою виправлення негативних ситуацій на загальнодержавному чи регіональному ринках, що можуть утворитися в результаті несприятливої внутрішньої чи зовнішньої кон'юнктури.

Література:

1. Про затвердження форм звітності з риборозведення, вирощування та зариблення. Наказ Міністерства аграрної політики України № 255 від 15.07.2004 р. [Електронний ресурс]: <http://war.nau.ua/doc/?uid=1021.3277.0.09.10.2010> р.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, Мінфіну України від 29.12.2005 р. № 1315. [Електронний ресурс]: 09.10.2010 р. http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=66856.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи", затверджено наказом Мінфіну України від 18.11.2005 р. № 790 і зареєстровано в Мін'юсті України від 5.12.2005 р. за № 1456/11736 (із змінами та доповненнями внесеними згідно з наказом Мінфіну України від 11.12.2006 р. № 1176) [Електронний ресурс]: <http://www.dtk.com.ua/show/2cid02667.html>. 09.10.2010 р.

4. Специализированные формы первичной учетной документации и краткие указания по их заполнению для предприятий и организаций рыбной промышленности. Раздел: Рыбоводные хозяйства (рыбхозы)". — Москва: Балаково, Полиграфобъединение "Авангард", 1975. — 113.

5. Андрущенко А.І. Ставове рибицтво: підручник / А.І.Андрущенко, С.І. Алимов. — К.: Видавничий центр НАУ, 2008. — 636 с.

6. Вдовенко Н.М. Экономика рыбохозяйственной отрасли: учеб. пособие / Вдовенко Н.М. — К.: БизнесМедиаКонсалтинг, 2010. — 400 с.

7. Гринжевський М.В. Словник-довідник науково-виробничих термінів і понять у рибному і водному господарствах, охороні навколишнього природного середовища внутрішніх водних об'єктів України / М.В.Гринжевський, В.М.Єрко, А.В.Пекарський. — К.: Вища освіта, 2002. — 303 с.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2010 р.